

**LIETUVOS RESPUBLIKOS SEIMO
AUDITO KOMITETAS**

**PAPILDOMO KOMITETO IŠVADA
DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS VALSTYBINIO SOCIALINIO DRAUDIMO FONDO BIUDŽETO 2023 METŲ RODIKLIŲ PATVIRTINIMO
ĮSTATYMO PROJEKTO NR. XIVP-2143**

2022-11-04 Nr. 141-P-28
Vilnius

1. Komiteto posėdyje dalyvavo:

Komiteto pirmininkas Zigmantas Balčytis, komiteto pirmininko pavaduotoja Rasa Budbergytė, komiteto nariai: Sergejus Jovaiša, Asta Kubilienė, Jurgis Razma, Artūras Skardžius.

Komiteto biuras: vedėja Laura Pranaitytė, patarėjos: Diana Andriūnaitė, Aurita Buragienė, Eglė Jonevičienė.

Kviestieji asmenys: Socialinės apsaugos ir darbo viceministras Vytautas Šilinskas, Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos Socialinio draudimo grupės vadovas Vaidotas Kalinauskas, Valstybės kontrolierius Mindaugas Macijauskas, Valstybinio socialinio draudimo fondo valdybos direktoriaus pavaduotoja Violeta Latvienė.

2. Ekspertų, konsultantų, specialistų išvados, pasiūlymai, pataisos, pastabos (toliau – pasiūlymai):

Eil. Nr.	Pasiūlymo teikėjas, data	Siūloma keisti			Pasiūlymo turinys	Komiteto nuomonė	Argumentai, pagrindžiantys nuomonę
		str.	str. d.	p.			
1.	Seimo kanceliarijos Teisės departamentas, 2022-10-10	*			Įvertinę projekto atitikimą Konstitucijai, įstatymams, teisėkūros principams ir teisės technikos taisyklėms, pastabų neturime.	Atsižvelgti	

3. Piliečių, asociacijų, politinių partijų, lobistų ir kitų suinteresuotų asmenų pasiūlymai: negauta.

4. Valstybės ir savivaldybių institucijų ir įstaigų pasiūlymai:

Eil. Nr.	Pasiūlymo teikėjas, data	Siūloma keisti			Pasiūlymo turinys	Komiteto nuomonė	Argumentai, pagrindžiantys nuomonę
		str.	str. d.	p.			
1.	Valstybės kontrolė, 2022-10-28	*			<p>Valstybės kontrolė, vykdydama biudžeto politikos kontrolės institucijos funkcijas (toliau – VK FI), teikia Seimui savo išvadą dėl Lietuvos Respublikos 2023 metų valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų finansinių rodiklių patvirtinimo įstatymo projekto (toliau – biudžeto projektas).</p> <p>Įtempta geopolitinė situacija ir energetikos krizė lemia prastėjančią viešųjų finansų situaciją. Susidūrus su smarkiu elektros ir dujų kainų išaugimu, 2023 m. biudžeto projekte numatytos paramos priemonės gyventojams ir verslui. Tarptautinės organizacijos rekomenduoja taikyti trumpalaikes priemones, skirtas pažeidžiamiausioms visuomenės grupėms. VK FI vertinimu, didžioji dalis su energetika susijusių priemonių, numatytų biudžeto projekte, nėra tikslinės. Politikos formuotojų sprendimais siekiamos priimti ilgalaikės priemonės toliau reikšmingai prisidėtų prie ilgalaikių išlaidų, nepadengtų pajamomis, augimo. Kylant palūkanų normoms, finansuoti deficitus ir refinansuoti jau turimus įsipareigojimus bus brangiau, o rizikos dėl ekonominės raidos išlieka reikšmingos, todėl ypač svarbu, kad sprendimai, didinantys išlaidas ir mažinantys pajamas, būtų pagrįsti.</p> <p>EKONOMIKOS SKATINIMAS ESAMOMIS APLINKYBĖMIS YRA REIKALINGAS, TAČIAU, KYLANT PALŪKANŲ NORMOMS, TAIKOMOS PRIEMONĖS TURĖTŲ BŪTI LABIAU TIKSLINĖS</p> <ul style="list-style-type: none"> • Parengtomis paramos priemonėmis nukrypstama nuo tarptautinių organizacijų rekomenduojamų principų • Biudžeto projekte numatomas 2022–2023 m. valdžios sektoriaus deficitas yra artimas VK FI projektuojamam, tačiau dėl kylančių rizikų jis gali būti didesnis • Augant ilgalaikėmis pajamomis nepadengtomis išlaidoms, būtinos konkrečios priemonės, siekiant 2024–2025 m. valdžios sektoriaus deficito mažėjimo • Kylančios palūkanų normos lemia brangstantį deficito finansavimą • Netaikant fiskalinės drausmės taisyklių, 2023 m. numatomas stiprus šalies ekonomikos skatinimas <p><...></p> <p>AUGANT ILGALAIKĖMIS PAJAMOMIS NEPADENGTOMS IŠLAIDOMS, BŪTINOS KONKREČIOS PRIEMONĖS, SIEKIANT 2024–2025 M. VALDŽIOS SEKTORIAUS DEFICITO MAŽĖJIMO</p>	Atsižvelgti	

Eil. Nr.	Pasiūlymo teikėjas, data	Siūloma keisti			Pasiūlymo turinys	Komiteto nuomonė	Argumentai, pagrindžiantys nuomonę
		str.	str. d.	p.			
					<p><...></p> <p>Didėjantys išsipareigojimai dėl socialinių išmokų, atlygio darbuotojams ir šalies gynybos stiprinimo lems valdžios sektoriaus išlaidų augimą vidutiniu laikotarpiu. Atsižvelgus į išsipareigojimus ir tendenciją diskretiškai juos dar labiau didinti, VK FI projektuoja, kad tokiu atveju išlaidos kompensacijai dirbantiesiems vidutiniu laikotarpiu nemažėtų ir 2024–2025 m. siektų apie 11,2 proc. BVP. Augimą didžiąja dalimi turėtų palaikyti išsipareigojimai didinti atlyginimus iki 2025 m. sveikatos¹ ir švietimo² sričių darbuotojams. Be to, atsižvelgiant į demografines tendencijas, atliktas analizės³, VK FI vertinimu, šių sričių darbuotojų skaičiaus mažėjimas vidutiniu laikotarpiu nenumatomas. Siekiant konkurencingumo su privačiu sektoriumi ir atsižvelgiant į infliacijos dinamiką⁴, tikėtina, augs ir kitų viešojo sektoriaus darbuotojų atlyginimai. Išliks didelis poreikis kitų ilgalaikių išlaidų, ypač susijusių su gynyba ar visuomenės senėjimu. Dėl numatytų ilgalaikių išsipareigojimų (pvz., pensijų indeksavimas, bazinių dydžių didinimas, nuo kurių priklauso įvairių išmokų bei pašalpų dydis) didinimo didesniu tempu nei BVP augimas, išlaidų socialinėms išmokoms santykis su BVP nemažės. Pavyzdžiui, 2023 m. numatant perviršį VSDF planuojama 5,8 proc. papildomai indeksuoti socialinio draudimo pensijos individualią dalį. Kryptis didinti senatvės pensijos socialinio draudimo įmokų ir išmokų ryšį yra teisinga, tačiau tai formuoja ilgalaikius išsipareigojimus, kuriuos reikės padengti pajamomis.</p> <p><...></p> <p>NETAIKANT FISKALINĖS DRAUSMĖS TAISYKLIŲ, 2023 M. NUMATOMAS STIPRUS ŠALIES EKONOMIKOS SKATINIMAS</p> <p><...></p> <p>Atsižvelgiant į susiaurintą fiskalinės drausmės taisyklių taikymą, 2022–2023 m. valdžios sektoriaus biudžetai atitiks Konstituciniame įstatyme keliamus reikalavimus⁵. Išskirtinių</p>		

¹ Kolektyvinė sutartis dėl sveikatos priežiūros įstaigų darbuotojų darbo užmokesčio didinimo 2022–2024 m.: Prieiga per internetą: <https://sam.lrv.lt/uploads/sam/documents/files/%C5%A0akos%20kolektyvin%C4%97%20sutartis.pdf>.

² Lietuvos švietimo ir mokslo šakos kolektyvinėje sutartyje numatytas 10,0 proc. darbo užmokesčio didinimas 2023–2024 m. Prieiga per internetą: <https://www.svietimoprofsajunga.lt/wp-content/uploads/2021/11/2017-m.-lapkricio-22-d.-Lietuvos-svietimo-ir-mokslo-sakos-kolektyvines-sutarties-pakeitimas.pdf>.

³ Mokslo ir studijų stebėsenos ir analizės centro atlikta analizė, 2019 m. Prieiga per internetą: <https://strata.gov.lt/images/tyrimai/Sveikatos%20specialistu%20poreikio%20tyrimas.pdf>.

⁴ TVF pastaba, kad aukštame infliacijos fone viešojo sektoriaus atlyginimai turėtų augti. 2022-10-12 Fiscal Monitor. Prieiga per internetą: <https://www.imf.org/-/media/Files/Publications/fiscal-monitor/2022/October/English/text.ashx>.

⁵ Detalų taisyklių laikymosi vertinimą galima rasti interneto puslapyje kartu su šia išvada pateiktoje MS Excel darbknnygėje. Prieiga per internetą: <https://www.valstybeskontrole.lt/LT/BiudzetoStebesena>.

Eil. Nr.	Pasiūlymo teikėjas, data	Siūloma keisti			Pasiūlymo turinys	Komiteto nuomonė	Argumentai, pagrindžiantys nuomonę
		str.	str. d.	p.			
					aplinkybių laikotarpiu perteklinio VS ir VS išlaidų augimo ribojimo taisyklės nėra taikomos. VK FI įvertintas struktūrinis VSDF biudžeto balansas 2022 ir 2023 m. sieks atitinkamai 0,7 ir 0,5 proc. BVP. VSDF biudžetas atitinka Konstitucinio įstatymo (KĮ) 4 str. 3 d. keliamus reikalavimus, nes numatomas teigiamas struktūrinis balansas. <...>		
2.	Lietuvos bankas, 2022-10-28	*			<p>Remdamiesi Lietuvos Respublikos biudžeto sandaros įstatymo 19 straipsnio 2 dalimi, teikiame išvadą dėl Lietuvos Respublikos 2023 m. valstybės, savivaldybių ir Valstybinio socialinio draudimo fondo biudžetų finansinių rodiklių patvirtinimo įstatymuose numatomų rodiklių formuojamo valdžios sektoriaus (VS) balanso rodiklio galimo poveikio pasitikėjimui finansų sistemos stabilumu ir kainų stabilumui, išskirtinį dėmesį skirdami išoriniam ūkio subalansuotumui ir ilgalaikiam VS finansų tvarumui. Vertinimas atliktas remiantis Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2022 m. spalio 11 d. Lietuvos Respublikos Seimui pateiktu Lietuvos Respublikos 2023 m. valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų finansinių rodiklių patvirtinimo įstatymo projektu ir kita su juo susijusia informacija (toliau – projektai)⁶.</p> <p>Projektuose suplanuoti VS biudžetų finansiniai rodikliai turės teigiamos įtakos ūmonių ir gyventojų finansiniam atsparumui, tačiau didėsiantis valstybės išiskolinimas apribos fiskalinę erdvę ir galimybes mažinti nenumatytų iššūkių poveikį ekonomikai ateityje. Poveikis kainų raidai bus juntamas, bet palyginti nedidelis: suplanuotos gyventojų pajamas didinančios priemonės (neįskaitant elektros ir dujų kompensacijoms numatytos sumos) infliaciją Lietuvoje 2023 m. padidins 0,2–0,6 proc. punkto, o 2024 m. – 0,1–0,7 proc. punkto. Svarbu pažymėti, kad šis dėl didėsinčios vidaus paklausos atsirandantis infliaciją didinantis poveikis 2023 m. gali būti nusvertas infliaciją mažinančio poveikio, atsirandančio dėl suplanuotų elektros ir dujų padidėjusių kainų kompensacijų gyventojams ir verslui. Jeigu elektros ir dujų kompensavimo priemonės bus panaudotos visa planuojama apimtimi, jos turės reikšmingą (2–3 proc. punktų) mažinantį poveikį infliacijai 2023 m., ir tokiu atveju bendras biudžeto projekto poveikis infliaciją sumažins (1,8–2,4 proc. punkto).</p>	Atsižvelgti	

⁶ Lietuvos Respublikos 2023 metų valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų finansinių rodiklių patvirtinimo įstatymo projektas, Nr. XIVP-2146, 2022 m. spalio 7 d., plačiau: [čia](#). Lietuvos Respublikos Valstybinio socialinio draudimo fondo biudžeto 2023 metų rodiklių patvirtinimo įstatymo projektas, Nr. XIVP-2143, 2022 m. spalio 7 d., plačiau: [čia](#). 2023 m. Lietuvos biudžeto projektas, pateiktas Europos Komisijai, 2022 m. spalio 17 d., plačiau: [čia](#).

Eil. Nr.	Pasiūlymo teikėjas, data	Siūloma keisti			Pasiūlymo turinys	Komiteto nuomonė	Argumentai, pagrindžiantys nuomonę
		str.	str. d.	p.			
					<p>Vertinant projektų poveikį vidutinei metinei infliacijai buvo analizuoti šie kainų raidą paveikiantys sprendimai:</p> <p>a) priemonės gyventojams ir verslui, skirtos išaugusių elektros ir dujų kainų poveikiui švelninti. 2023 m. numatyta gyventojams ir verslo subjektams skirti atitinkamai 812 mln. ir 234 mln. Eur dujų ir elektros kainų padidėjimo daliai kompensuoti;</p> <p>b) priemonės, skirtos gyventojų pajamų didinimui. 2023 m. numatyta atlygiui VS darbuotojams papildomai skirti 560 mln. Eur (MMA, pareiginės algos bazinio dydžio ir mažiausių koeficientų kėlimui, papildomam atlygio kėlimui švietimo, kultūros, socialinės, sveiktos apsaugos darbuotojams ir pareigūnams). Taip pat apie 340 mln. Eur bus skirta socialinės paramos bazinių dydžių padidinimui, šalpos išmokų padidinimui, papildomai valstybinio socialinio draudimo pensijos individualiajai daliai indeksuoti bei būsto šildymo kompensacijoms mokėti;</p> <p>c) pagalbos priemonės dėl Rusijos Federacijos karinės invazijos į Ukrainą. 2023 m. numatyta šioms priemonėms skirti 138 mln. Eur;</p> <p>d) neapmokestinamojo pajamų dydžio (NPD) didinimas. Siūloma NPD padidinti nuo 540 iki 625 Eur, dėl to gyventojų pajamos 2023 m. bus 164 mln. Eur didesnės (VS pajamos iš GPM bus tokiu pačiu mastu mažesnės);</p> <p>e) kitos priemonės. Numatoma skirti papildomų asignavimų krašto apsaugai (išlaidų gynybai procentui ties 2,52 proc. BVP palaikyti), taip pat skirti lėšų VSAT ginklams įsigyti, kibernetinio saugumo plėtros programai, karinio mobilumo paketui, NATO susitikimui Lietuvoje organizuoti, stiprinti Lietuvos institucijų parengtį krizinėms situacijoms ir kt. Tam iš viso numatyta skirti apie 275 mln. Eur;</p> <p>f) didinami akcizų tarifai tabako produktams ir etilo alkoholiui. Pagal ankstesniais metais patvirtintą planą, 2023 m. padidės akcizo tarifai tabako produktams ir elektroninių cigarečių skysčiui, taip pat etilo alkoholiui ir alkoholiniamis gėrimams.</p> <p><...></p> <p>Siūlomas dujų ir elektros kainų padidėjimo dalies kompensavimo mechanizmas visiems gyventojams atrodo platus ir įvertinus projektuose teikiamus sprendimus papildomai didinti gyventojų pajamas (kelti VS darbuotojų darbo užmokestį, socialinio draudimo pensijas, bazinius socialinės paramos dydžius). Projektuose planuojama padidinti MMA, kelti pareiginės algos bazinį dydį, mažiausius koeficientus, kurie taikomi viešojo sektoriaus darbuotojų darbo užmokesčiui apskaičiuoti. Be to, numatomi papildomi atlyginimų padidinimai švietimo, kultūros,</p>		

Eil. Nr.	Pasiūlymo teikėjas, data	Siūloma keisti			Pasiūlymo turinys	Komiteto nuomonė	Argumentai, pagrindžiantys nuomonę
		str.	str. d.	p.			
					socialinės apsaugos ir sveikatos apsaugos darbuotojams, vidaus tarnybos sistemos pareigūnams. Atsižvelgiant į socialinio draudimo pensijų indeksavimo tvarką ir 2023–2024 m. planuojamą pensijų socialinio draudimo perteklių, numatoma 2023 m. socialinio draudimo pensijas indeksuoti pagal pagrindinį ir pagal papildomo indeksavimo mechanizmus, todėl socialinio draudimo pensijoms mokėti skirtos lėšos suplanuotos 13,4 proc. didesnės. Projektuose didinamos lėšos ir socialinei paramai: su bazine socialine išmoka ar valstybės remiamų pajamų dydžiu susietoms pažeidžiamiausių gyventojų grupių išmokoms, šalpos pensijoms, tikslinėms kompensacijoms ir valstybės pensijų bazei padidinti numatoma papildomai skirti 238 mln. Eur. <...>		

5. Subjektų, turinčių įstatymų leidybos iniciatyvos teisę, pasiūlymai: negauta.

6. Komiteto sprendimas ir pasiūlymai:

6.1. Sprendimas: pritarti iniciatorių pateiktam Lietuvos Respublikos valstybinio socialinio draudimo fondo biudžeto 2023 metų rodiklių patvirtinimo įstatymo projektui Nr. XIVP-2143, papildomai dėmesį atkreipiant į Valstybės kontrolės 2022 spalio 28 d. išvadoje Nr. BPE-9 „Dėl struktūrinio postūmio užduoties pateiktus pastebėjimus, kad išliks didelis poreikis kitų ilgalaikių išlaidų, ypač susijusių su visuomenės senėjimu, ir nors kryptis didinti senatvės pensijos socialinio draudimo įmokų ir išmokų ryšį yra teisinga, tačiau tai formuoja ilgalaikius įsipareigojimus, kuriuos reikės padengti pajamomis.

6.2. Pasiūlymai: nėra.

7. Balsavimo rezultatai: už – 5, prieš – 1, susilaikė – 0.

8. Komiteto paskirti pranešėjai: Rasa Budbergytė.

Komiteto pirmininkas

Zigmantas Balčytis